

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА І ДИЗАЙНУ
КАФЕДРА ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА І РЕСТАВРАЦІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор
з науково-методичної та навчальної
роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ
2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОСНОВИ НАУКОВОЇ РЕСТАВРАЦІЇ
ТВОРІВ ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА**

для здобувачів вищої освіти зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація»
освітнього рівня другого (магістерського)
освітньої програми 023.00.01 «Образотворче мистецтво»

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти

Програма № 1661/23

Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціал)

«20» 23 р.

Київ – 2023

Розробник: Барбалат Олександра Володимирівна, старший викладач кафедри декоративного мистецтва і реставрації Факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач: Барбалат Олександра Володимирівна, старший викладач кафедри декоративного мистецтва і реставрації Факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри декоративного мистецтва і реставрації Факультету образотворчого мистецтва і дизайну Київського університету імені Бориса Грінченка

Протокол №8 від «24 серпня» 2023 р.

Завідувач кафедри декоративного мистецтва і реставрації Алла РУДЕНЧЕНКО

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми 023.00.01 «Образотворче мистецтво»

«12» серпня 2023 р.

Гарант освітньо-професійної програми 023.00.01 «Образотворче мистецтво» Вероніка ЗАЙЦЕВА

Робочу програму перевірено
«15» серпня 2023 р.

Заступник декана з науково-методичної та навчальної роботи Алла ТАРАННИК
Пролонговано:

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № __

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № __

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № __

На 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), «__»__ 20__ р., протокол № __

1. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання			
	денна		заочна	
Вид дисципліни	Обов'язкова			
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська			
Загальний обсяг кредитів / годин	4 / 120			
Курс	1			
Семестр	1	2	-	-
Кількість змістових модулів з розподілом:	1	1	-	-
Обсяг кредитів	2	2	-	-
Обсяг годин, в тому числі:	60	60	-	-
Аудиторні	28	28	-	-
Модульний контроль	4	4	-	-
Семестровий контроль	-	-	-	-
Самостійна робота	28	28	-	-
Форма семестрового контролю	-	Залік	-	-

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання навчальної дисципліни «Основи наукової реставрації творів декоративного мистецтва» – надати здобувачам вищої освіти зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» знання, вміння та навички, необхідні для ознайомлення із сферою наукової реставрації творів декоративного мистецтва. Вдосконалення знань у сфері наукової реставрації творів декоративно-прикладного мистецтва, зокрема порцеляни, кераміки, металу, дерева, тканини, текстилю, гобелену, які він міг би успішно реалізувати у своїй професійній діяльності.

Завдання програми ознайомлення слухачів даного курсу:

- з особливостями процесів реставрації, консервації та зберігання предметів декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва;
- вивчення видів і властивостей матеріалів, використовуваних при реставрації;
- ведення і оформлення реставраційної документації.

Курс спрямований на розвиток професійних компетенцій, що включає у себе набування практичного досвіду і дозволить здобувачам вищої освіти здійснювати діяльність в галузі реставрації предметів декоративноприкладного мистецтва в музеях і реставраційних організаціях.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми спеціальності формуються загальні та фахові компетентності:

- ЗК 2. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.

- СК 4. Здатність проводити діагностику стану збереженості мистецьких об'єктів, формулювати кінцеву мету реставраційного втручання у відповідності до вимог сучасної наукової реставрації.
- СК 7. Володіння теоретичними і методичними засадами навчання та інтегрованими підходами до фахової підготовки художників образотворчого і декоративного мистецтва та реставраторів творів мистецтва, планування власної науково-педагогічної діяльності.
- СК 8. Здатність до використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій в контексті проведення мистецтвознавчих та реставраційних досліджень.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

Знати:

- знати досягнення в галузі реставрації та зміни наукових методик за останні десять років;
- основні науково-технологічні проблеми і перспективи розвитку реставрації;
- основні затверджені методи консервації творів мистецтва;
- базові методи фізико-хімічних досліджень, аналізу історичних і мистецтвознавчих даних;
- правила ведення реставраційної документації;
- правила обліку, зберігання, пакування та транспортування творів мистецтва;
- досягнення сучасної реставрації в області історико-теоретичних досліджень;
- прийоми практичного виконання реставраційних робіт; – основні принципи реставраційної етики; **Вміти:**
- застосовувати сучасні методики виконання реставраційних процесів, включаючи методи сучасних реставраційних технологій;
- застосовувати теоретичні прийоми та методи реставраційної справи на практиці;
- на основі спектрального або фізико-хімічного аналізу виконувати підбір необхідного переліку матеріалів для реставрації витвору мистецтва; - реалізувати усі підготовчі операції і прийоми роботи з урахуванням етичних реставраційних норм;
- власноруч виконати роботи з очищення та реставрації творів живопису, графіки та декоративно-прикладного мистецтва;
- виконати творчі завдання з відтворення виробу, використовуючи цифрові технології.

Результати навчання:

- РН 3. Володіти інноваційними методами та технологіями роботи у відповідних матеріалах (за спеціалізаціями).
- РН 7. Володіти фаховою термінологією, науково-аналітичним апаратом, проводити аналіз та систематизацію фактологічного матеріалу та методикою проведення наукових досліджень.
- РН 8. Визначати мету, завдання та етапи мистецької, реставраційної, дослідницької та освітньої діяльності, сприяти оптимальним соціальнопсихологічним умовам для якісного виконання роботи.
- РН 10. Застосовувати у мистецькій та дослідницькій діяльності знання естетичних проблем образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації, основних принципів розвитку сучасного візуального мистецтва.
- РН 15. Планувати професійну діяльність у сфері образотворчого і декоративного мистецтва, реставрації відповідно до потреб і запитів суспільства та ринку.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна					
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовний модуль I. Основні принципи наукової реставрації і консервації творів декоративного мистецтва							
Тема 1. Вступ. Збереження авторської ідеї як основний принцип реставрації творів декоративного мистецтва.	11	2	2				7
Тема 2. Організація поетапної роботи реставрації творів декоративного мистецтва.	11	2	2				7
Тема 3. Специфіка і особливості реставрації предметів декоративно-прикладного мистецтва. Основні методи і принципи реставрації та консервації.	17	2		8			7
Тема 4. Правила зберігання, обліку, упаковки творів декоративного мистецтва. Транспортування музейних цінностей.	17	2		8			7
Модульний контроль	4						
Разом	60	8	4	16			28
Змістовний модуль II. Основні наукової реставрації різних видів декоративного мистецтва							

Тема 5. Наукова реставрація творів декоративного мистецтва з металу.	17	2	2	6			7
Тема 6. Наукова реставрація творів ювелірного мистецтва.	17	2	2	8			7
Тема 7. Дослідження й реставрація музейного текстилю, тканин і гобеленів.	11	2					7
Тема 8. Дослідження й наукова реставрація творів кераміки.	11	2	2				7
<i>Модульний контроль</i>	4						
Разом	60	8	6	14			28
<i>Підготовка та проходження контрольних заходів</i>							
<i>Усього</i>	120	16	10	30			56

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ НАУКОВОЇ РЕСТАВРАЦІЇ ТВОРІВ ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ НАУКОВОЇ РЕСТАВРАЦІЇ І КОНСЕРВАЦІЇ ТВОРІВ ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА.

ТЕМА 1. Вступ. Збереження авторської ідеї як основний принцип реставрації творів декоративного мистецтва (4 год.).

Лекція (2 год.). Визначення мети реставрації. Етичні кодекси професійних реставраторів культурних, історичних та художніх цінностей і предметів мистецтв різних країн. Стратегія і тактика реставраційних заходів. Різні цілі відновлення твору декоративно-прикладного мистецтва – реконструкція і консервація. Специфічні властивості декоративноприкладного мистецтва на їхній вплив на стратегії наукової реставрації. Масове потокове виробництво виробів декоративно-прикладного мистецтва і визначення поняття «унікальність». Принцип недоторканності оригіналу. Застосування нових матеріалів і виключення можливості порушення історичного вигляду пам'ятки. Збереження старіння матеріалу. Збереження ознак минулої реставрації. Відмінність привнесених доповнень. Обмеженість реставраційного втручання. Збереження авторського стилю, стилю доби створення.

Семінар (2 год.). Обрати одну із зазначених нижче тем, підготувати презентацію-повідь, яка повинна бути виконана в PowerPoint, супроводжуватись текстовими поясненнями, фотографіями творів (не менш ніж 12 сторінок):

1. Реставраційна етика. Значення міжнародних і національних нормативних документів з питань професійної етики.
2. Види реставраційного впливу на твори мистецтва.

3. Актуальні проблеми збереження, консервації, реставрації предметів декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва в сучасній науці.
4. Специфіка і особливості реставрації предметів декоративноприкладного мистецтва. Основні методи і принципи реставрації та консервації.
5. Сучасні методи технологічних досліджень, їх застосування в консервації і реставрації предметів декоративно-прикладного та образотворчого мистецтва.
6. Техніко-технологічні дослідження в реставрації. Огляд методів дослідження, застосовуваних в реставрації.
7. Вимоги, що застосовуються до матеріалів для реставрації. Огляд різновидів матеріалів і методик їх застосування.
8. Експертиза об'єктів культурної спадщини.
9. Консерватор-реставратор: визначення професії.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

ТЕМА 2. Організація поетапної роботи реставрації творів декоративного мистецтва (4 год.).

Лекція (2 год.). Реставрація різних видів декоративно-прикладного мистецтва. Предреставраційне дослідження твору декоративного мистецтва. Вивчення документальних свідчень (фотографій, письмових джерел, образотворчого матеріалу у вигляді картин і малюнків, його зображень на інших предметах і т.д.) з метою виявлення його первісного вигляду і пошуку аналогів, якщо такі можливі. Візуальне обстеження твору. Основні види ушкоджень. Аналіз фізико-хімічних властивостей історичних матеріалів і їх сумісності з сучасними матеріалами. Лабораторні дослідження, засновані на сучасних науково-технологічних методах і способах обстеження. Розробка технології реставрації твору. Складання плану реставрації. Фіксація та опис всіх операцій у паспорт.

Семінар (2 год.). Обрати одну із зазначених нижче тем, підготувати презентацію-доповідь, яка повинна бути виконана в PowerPoint, супроводжуватись текстовими поясненнями, фотографіями творів (не менш ніж 12 сторінок):

1. Головні принципи реставрації: превентивна консервація, принцип мінімального реставраційного втручання, принцип обґрунтованості та визначення будь-якого реставраційного втручання, принцип науковості, принцип археологічної реставрації, принцип історизму.
2. Досягнення в області реставрації та зміни методик за останні роки.
3. Сучасні реставраційні та консерваційні матеріали.
4. Реставраційна документація. Основні види і функції.
5. Загальні вимоги до документування реставраційних процесів.

6. Сучасні матеріали для упаковки творів мистецтва і підготовки їх до транспортування.
7. Способи зберігання творів мистецтва в фондосховищах.
8. Правове регулювання в галузі охорони і реставрації пам'яток мистецтва в Україні.
9. Реставраційна етика. Значення міжнародних і національних нормативних документів з питань професійної етики.
10. Норми професійної етики реставратора.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

ТЕМА 3. Специфіка і особливості реставрації предметів декоративно-прикладного мистецтва. Основні методи і принципи реставрації та консервації (10 год.).

Лекція (2 год.). Основні методи і принципи реставрації та консервації творів декоративного мистецтва. Порівняльний аналіз зарубіжного і вітчизняного досвіду в реставрації та консервації предметів декоративноприкладного мистецтва. Реставраційна термінологія. Розкриття творів від пізніх нашарувань, що спотворюють оригінальний зразок. Видалення записів, прописок і перегрунтовок. Рецептатура фарбувальних складів. Вибір пігментів. Обробка забарвлених і ушкоджених поверхонь. Заповнення втрат на творах декоративного мистецтва. Методики поповнення втрат. Реконструкція та копіювання. Консервація.

Практичне заняття (8 год.).

Ознайомлювання з історією гобеленового мистецтва.

Набуття базових знань з технології виконання гобелену та засвоєння основних прийомів створення зруйнованих участків гобелену ручного ткацтва.

Снування основи на раму. Плетіння «косички».

Наробітка краю основою. Прийоми плетіння по картону.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

ТЕМА 4. Правила зберігання, обліку, упаковки творів декоративного мистецтва. Транспортування музейних цінностей (10 год.).

Лекція (2 год.). Система зберігання музейних фондів. Організація обліку. Основні фактори, що призводять до руйнування витворів декоративноужиткового мистецтва. Залежність збереження творів декоративного мистецтва від параметрів температури і вологості, наявності грибків і бактерій. Поняття температуро-вологісного режиму, принципи вибору його оптимальних параметрів. Способи створення оптимального

екологічно і температуро-вологісного режиму для робіт декоративного мистецтва. Основні вимоги до забезпечення збереження творів мистецтва при упаковці і транспортуванні.

Практичне заняття (8 год.).

Підготування гобелену (килиму) до експонування у вертикальному положенні:

1. вибір найбільш оптимальних матеріалів (тканин, ниток і т.д.);
2. приготування повздовжніх підтримувальних стрічок із допоміжної
3. тканини, підшивання їх від верхнього до нижнього краю із зворотного боку гобелену;
4. підшивання захисної тканини від пилу по низу гобелену;
5. підкладка, її функція і спосіб прикріплення;
6. завершальна стадія – приготування підвісної системи, яка включає розміщення і пришивання однієї частини липучки, приготування дерев'яного бруса, обтягання його кінців тканиною і прикріплення до нього другої частини липучки.

Рекомендована література:

*Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6. Додаткова:
7, 8, 9, 10.*

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОСНОВНІ НАУКОВОЇ РЕСТАВРАЦІЇ РІЗНИХ ВИДІВ ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА.

ТЕМА 5. Наукова реставрація творів декоративного мистецтва з металу (4 год.).

Лекція (2 год.). Фізичні, хімічні, механічні та технологічні властивості металів. Види корозії. Критерії вибору хіміко-технічних процесів у реставрації металів. Види патинувань. Методи збереження авторського патинування, їх консервація. Методи реставрації творів з металу. Основа реставрації виробів з металу. Основи реконструкції та відтворення втрат на предметі з металу. Основи технік обробки металів. Основи техніки безпеки при виконанні реставраційних робіт з металом.

Методика реставрації і технологічні етапи: дезінфекція та очищення від бруду, відновлення первісного вигляду, консервація. Збереження автентичності пам'ятки, як один з основних принципів роботи з виробами з металу. Збереження автентичності пам'ятки. Щадні методи реставрації. Фізико-хімічні, рентгенографічні, біологічні дослідження. Складання і затвердження програми реставрації та консервації творів з металу. Хімічні, електролітичні та інші методи обробки творів з металу.

Семінарське заняття (2 год.). Обрати одну із зазначених нижче тем, підготувати презентацію-доповідь, яка повинна бути виконана в PowerPoint, супроводжуватись текстовими поясненнями, фотографіями творів (не менш ніж 12 сторінок):

1. Фізичні, хімічні, механічні та технологічні властивості металів (Перелічити і навести приклади використання цих знань для реставрації та обробки металів);
2. Реставрація срібла і його сплавів; зміцнення крихкого срібла. (Хімічні властивості і корозія, очищення від продуктів корозії, методи промивки і консервації);
3. Реставрація комбінованих матеріалів (каміння, емаль, чернь, позолота). Перерахувати метали і додаткові матеріали, що зустрічаються в музейних предметах декоративно-прикладного мистецтва;
4. Лиття як процес. Лиття в землю (Технологія, метод, приклади). Лиття по виплавлених моделях (Технологія, метод, приклади). Вакуумне лиття (Технологія, метод, приклади);
5. Ковальські роботи (Види ковальських робіт, методи та прийоми, обладнання та інструменти, приклади);
6. Реставрація бронзової скульптури і позолоченої бронзи (Назвати загальні методи реставрації, хімічні властивості і корозію бронзи, очищення від продуктів корозії, стабілізація);
7. Методи збереження авторського патинування (Види патинувань, консервація, методи);
8. Види корозії (Способи запобігання, захисту та боротьби з корозією);
9. Технології виконання гальванопластичних робіт (приготування розчинів для гальванічних ванн).

Практичне заняття (6 год.).

Мета завдання: засвоїти методи видалення забруднень і корозійних нашарувань на виробах з чорного металу. Вивчити властивості сучасних антикорозійних покриттів та способи їх застосування у реставрації виробів із заліза. Оволодіти принципами консервації виробів із чорних металів.

1. Очистка виробу з чорного металу від корозії
2. Нанесення захисного антикорозійного покриття на виріб з чорного металу
3. Відновлення форми у місцях котрі піддалися глибокій корозії.
4. Нанесення захисного антикорозійного покриття, консервація виробу

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

ТЕМА 6. НАУКОВА РЕСТАВРАЦІЯ ТВОРІВ ЮВЕЛІРНОГО МИСТЕЦТВА (10 год.).

Лекція (2 год.). Ювелірні матеріали: наукові та технологічні основи ювелірних технологій, типові та унікальні технологічні процеси в ювелірній промисловості. Види дефектів та контроль якості в ювелірному виробництві.

Основні характеристики дорогоцінних, напівкоштовних і виробних каменів. Камінь: технологія огранювання діамантів, виробництво штучних самоцвітів і синтетичних кольорових каменів, штучний декоративнооблицювальний камінь на композиційної основі. Класифікація дефектів каменю, методи контролю якості художніх виробів з каменю.

Покриття: технологія нанесення гальванічних і електрохімічних покриттів, сутність процесів, режими, технологія отримання покриттів напиленням, режими, техніко-економічні показники, види дефектів та контроль якості покриттів.

Семінарське заняття (1 год.). Обрати одну із зазначених нижче тем, підготувати презентацію-доповідь, яка повинна бути виконана в PowerPoint, супроводжуватись текстовими поясненнями, фотографіями творів (не менш ніж 12 сторінок):

1. Техніка скані (Охарактеризувати техніку, привести приклади, перерахувати основні прийоми виготовлення виробів в техніці скані, інструменти та обладнання);
2. Художнє емалювання (Охарактеризувати різні техніки емалювання, навести приклади, перерахувати основні прийоми виготовлення виробів в техніці гарячих емалей, інструменти та обладнання);
3. Техніка гравірування (Види граверних робіт, інструменти та обладнання, прийоми майстерності);
4. Техніка черні (Дати характеристику техніці черні, навести приклади, назвати способи приготування черні, прийоми нанесення черні на виріб, інструменти та обладнання);
5. Чеканка (Дати характеристику техніці карбування, навести приклади, технологія виготовлення, інструменти та обладнання);
6. Основні характеристики дорогоцінних, напівкоштовних і виробних каменів (Дати характеристику груп каменів, перерахувати властивості, види огранок);
7. Пайка твердими і м'якими припоями (Обладнання та інструменти, способи, техніка безпеки).

Практичне заняття (8 год.).

Мета завдання: засвоїти методи видалення забруднень і корозійних нашарувань на виробках з міді та її сплавів. Вивчити способи антикорозійних покриттів, та способи відновлення «благородної патини» у реставрації виробів мідних сплавів. Оволодіти принципами консервації виробів із вищезазначеного металу та його сплавів.

5. Виявити продукти корозії міді
6. Пошарове очищення і стабілізація корозійних нашарувань з виробу
7. Захист творів з міді та її сплавів від корозії (патинування)
8. Нанесення консерваційного покриття на виріб **Рекомендована**

література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

ТЕМА 7. Дослідження й реставрація музейного текстилю, тканин і гобеленів (10 год.).

Лекція (2 год.). Історія розвитку виробництва тканин, методи їх дослідження та атрибуції. Методи реставрації творів з органічних матеріалів, зокрема з тканини. Лабораторні дослідження з реставрації тканин, обладнання, проекти, реставратори. Вивчення і застосування різних реставраційних методів (реконструкція, розрідженне ткання, стабілізація структури завдяки повній або частковій фіксації на дубльовану тканину, використання техніки «кладена нитка» та ін.).

Історія виникнення Західноєвропейського гобелену, текстилю, його технічні особливості, матеріали і барвники. Мистецтво реставрації історичних гобеленів і килимів, методи їхньої реставрації. Вивчення різних видів реставрації гобеленів (килимів).

Семінарське заняття (1 год.). Обрати одну із зазначених нижче тем, підготувати презентацію-доповідь, яка повинна бути виконана в PowerPoint, супроводжуватись текстовими поясненнями, фотографіями творів (не менш ніж 12 сторінок):

1. Матеріали і щільність шпалер і гобеленів;
2. Види і категорії переплетень килимів і гобеленів;
3. Техніка створення шпалер і гобеленів;
4. Прийоми ручного ткацтва гобеленів і шпалер;
5. Золоте і срібне шиття. Види;
6. Чистка, консервація і реставрація шпалер і гобеленів.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

ТЕМА 8. Дослідження й наукова реставрація творів кераміки (4 год.).

Лекція (2 год.). Кераміка як матеріал декоративно-прикладного мистецтва. Основні способи і технології виробництва керамічних виробів. Основні склади керамічних мас. Техніки декорування керамічних виробів. Типологія керамічних виробів за функціональним призначенням і методам. Декорування.

Обладнання, матеріали та інструменти, що застосовуються при виробництві керамічних виробів. Визначення способів формування керамічних виробів; технічних прийомів декорування керамічних виробів; основних характеристик різних видів керамічних виробів. Матеріали та інструменти, що використовуються для декорування виробів.

Семінарське заняття (2 год.). Обрати одну із зазначених нижче тем, підготувати презентацію-доповідь, яка повинна бути виконана в PowerPoint,

супроводжуватись текстовими поясненнями, фотографіями творів (не менш ніж 12 сторінок):

1. Походження глин. Їх різновид. Склад глин;
2. Способи формування керамічних виробів. Ангоби і способи декорування ними;
3. Види декорування керамічних виробів до утильного випалу і після;
4. Глазурі, їх види, способи застосування і виготовлення. Фарбування глазур'ю (матеріали);
5. Пігменти, їх природа і застосування в кераміці;
6. Фаянс. Особливості матеріалу і його відмінність від інших керамічних мас. Види і способи декорування фаянсу;
7. Керамічні фарби. Підглазурні фарби. Надглазурні фарби. Способи декорування;
8. Порцеляна. Особливості порцелянової маси. Види порцеляни. Приготування порцелянових мас. Особливості випалу. Види і способи декорування.
9. Приготування найпростіших полив для творчих робіт.

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Максимальна кількість балів з одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4	4	4
Відвідування семінарських занять	1	2	2	3	3
Відвідування практичних занять	1	8	8	7	7
Відвідування лабораторних занять	1	Не передбачено навчальним планом			
Робота на семінарському занятті	10	2	20	3	30
Робота на практичному занятті	10	8	80	7	70
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	Не передбачено навчальним планом			

Виконання завдань для самостійної роботи	5	4	20	4	20
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
	Разом	-	159	-	159
Максимальна кількість балів:	318				
Розрахунок коефіцієнта:	318 : 100=3,18				

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ НАУКОВОЇ
РЕСТАВРАЦІЇ І КОНСЕРВАЦІЇ ТВОРІВ ДЕКОРАТИВНОГО
МИСТЕЦТВА

ТЕМА 1. Збереження авторської ідеї як основний принцип реставрації творів декоративного мистецтва (7 год.).

Реферат на тему: Види реставрації: музейна, археологічна, комерційна. Підготувати у Word (5–7 стор.).

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

ТЕМА 2. Організація поетапної роботи реставрації творів декоративного мистецтва (7 год.).

Рекомендована література:

Реферат на тему: Основні етапи наукової реставрації та консервації. Підготувати у Word (5–7 стор.).

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

ТЕМА 3. Специфіка і особливості реставрації предметів декоративно-прикладного мистецтва. Основні методи і принципи реставрації та консервації (7 год.).

Реферат на тему: Основні принципи наукової реставрації та консервації творів декоративного мистецтва. Підготувати у Word (5–7 стор.).

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

ТЕМА 3. Правила зберігання, обліку, упаковки творів декоративного мистецтва. Транспортування музейних цінностей (7 год.).

Реферат на тему: Правила зберігання творів декоративного мистецтва в музейних експозиціях Підготувати у Word (5–7 стор.).

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОСНОВНІ НАУКОВОЇ РЕСТАВРАЦІЇ РІЗНИХ ВИДІВ ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА.

ТЕМА 5. Наукова реставрація творів декоративного мистецтва з металу (7 год.).

Реферат на тему: Фізичні, хімічні, механічні та технологічні властивості металів (Перелічити і навести приклади використання цих знань для реставрації та обробки металів). Підготувати у Word (5–7 стор.).

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

ТЕМА 6. Наукова реставрація творів ювелірного мистецтва (7 год.).

Реферат на тему: Основні характеристики дорогоцінних, напівкоштовних і виробних каменів (Дати характеристику груп каменів, перерахувати властивості, види огранок). Підготувати у Word (5–7 стор.).

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

ТЕМА 7. Дослідження й реставрація музейного текстилю, тканин і гобеленів (7 год.).

Реферат на тему: Різновиди створення гобеленів і шпалер. Підготувати у Word (5–7 стор.).

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6. Додаткова:

7, 8, 9, 10.

ТЕМА 8. Дослідження й наукова реставрація творів кераміки (7 год.).

Реферат на тему: Глазурі, їх види, засоби застосування і приготування. Фарбування глазурі (матеріали). Пігменти, їх природа і застосування в кераміці. Підготувати у Word (5–7 стор.).

Рекомендована література:

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6.

Додаткова: 7, 8, 9, 10.

Змістовий модуль та теми курсу	Кількість годин	Академічний контроль	Бали
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. РЕСТАВРАЦІЯ, КОНСЕРВАЦІЯ І ЗБЕРІГАННЯ ПРЕДМЕТІВ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА. ЗАГАЛЬНА МЕТОДОЛОГІЯ.			
Тема 1. Вступ. Збереження авторської ідеї як основний принцип реставрації творів декоративного мистецтва.	10	Семінарське заняття	5
Тема 2. Організація поетапної роботи реставрації творів декоративного мистецтва.	10	Семінарське заняття	5
Тема 3. Специфіка і особливості реставрації предметів декоративно-прикладного мистецтва. Основні методи і принципи реставрації та консервації.	10	Семінарське заняття	5
Тема 4. Правила зберігання, обліку, упаковки творів декоративного мистецтва. Транспортування музейних цінностей.	10	Семінарське заняття	5
Разом за модулем	40		20
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ II. ОСНОВНІ НАУКОВОЇ РЕСТАВРАЦІЇ РІЗНИХ ВИДІВ ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА.			
Тема 5. Наукова реставрація творів декоративного мистецтва з металу.	10	Семінарське заняття	5
Тема 6. Наукова реставрація творів ювелірного мистецтва.	10	Семінарське заняття	5
Тема 7. Дослідження й реставрація музейного текстилю, тканин і гобеленів.	10	Семінарське заняття	5
Тема 8. Дослідження й наукова реставрація творів кераміки.	10	Семінарське заняття	5
Разом за модулем	40		20
Разом годин:	80	Разом балів:	40

Критерії оцінювання самостійної роботи наведено у таблиці.

Критерії оцінювання самостійної роботи	К-сть балів
Глибоке і повне розкриття питання, подане власне бачення питання, застосовується фахова термінологія	5 балів
Глибоке розкриття питання, подане власне бачення питання, проте фахова термінологія використовується не достатньо активно	4 балів
Відповідь повна, проте наявні незначні неточності	3 бали
Тема розкрита неповно, наявні очевидні помилки	2 бали

Реферат компілятивного рівня, відсутня власна думка	1 бали
Тему не розкрито	0 балів

6.3. *Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.*

Модульний контроль проводиться у формі письмової контрольної роботи з урахуванням уніфікованої системи оцінювання навчальних досягнень студентів. Модульний контроль знань та вмінь магістрів проводиться згідно і тематичним планом і здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Оцінювання відбувається після підсумкового аналізу письмових робіт студентів. Оцінка модульного контролю здійснюється за 25-бальною шкалою. Критерії оцінювання модульного контролю наведено у таблиці.

Критерії оцінювання	К-ть балів
<ul style="list-style-type: none"> володіє теоретичними знаннями та практичними вміннями на високому рівні, що підтверджується відповіддю на питання контрольної роботи; продемонстрував здатність робити висновки й обґрунтовувати свою позицію на основі проведених спостережень. 	21 – 25
<ul style="list-style-type: none"> володіє теоретичними знаннями та практичними вміннями на достатньо високому рівні, що підтверджується відповіддю на питання контрольної роботи; продемонстрував здатність робити висновки на основі проведених спостережень. 	17 – 20
<ul style="list-style-type: none"> володіє теоретичними знаннями та практичними вміннями на достатньому рівні, що підтверджується відповіддю на питання контрольної роботи, з допущенням певних помилок; продемонстрував недостатні уміння обґрунтовано і самостійно робити висновки на основі проведених спостережень. 	13 – 16
<ul style="list-style-type: none"> студент в цілому виявив посередній рівень знань, умінь, що підтверджується відповіддю на питання контрольної роботи; продемонстрував посередні уміння обґрунтовано і самостійно робити висновки на основі проведених спостережень 	9 – 12
<ul style="list-style-type: none"> студент виявив лише мінімально можливий допустимий рівень знань, умінь, що підтверджується відповіддю на питання контрольної роботи; продемонстрував неготовність грамотно і самостійно робити висновки на основі проведених спостережень 	5 – 8
<ul style="list-style-type: none"> студент виявив незадовільний рівень знань, умінь, що підтверджується відповіддю на питання контрольної роботи; продемонстрував невміння послідовно, грамотно і самостійно висновки на основі проведених спостережень 	1 – 4

6.4. *Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання*

Семестровий контроль навчальним планом відповідно до освітньо-професійної програми 023.00.01 «Образотворче мистецтво»

передбачений у 2 семестрі у вигляді заліку, який виставляється, як сума балів за всі форми роботи протягом року.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

Семестровий контроль навчальним планом відповідно до освітньо-професійної програми 023.00.01 «Образотворче мистецтво» передбачений у 2 семестрі у вигляді заліку, який виставляється, як сума балів за всі форми виконаних робіт, передбачених програмою.

6.6. Порядок переведення рейтингових показників успішності

Рейтингова оцінка	Оцінка за шкалою університету	Значення оцінки
A	90-100	<u>Відмінно</u> – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками.
B	82-89	<u>Дуже добре</u> – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81	<u>Добре</u> – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	<u>Задовільно</u> – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, але достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60-68	<u>Достатньо</u> – мінімально можливий (допустимий) рівень знань (умінь).
FX	35-59	<u>Незадовільно з можливістю повторного складання</u> – незадовільний рівень знань (умінь) з можливістю перескладання за умов належного самостійного доопрацювання.
F	1-34	<u>Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу</u> – достатньо низький рівень знань, що вимагає повторного проходження курсу.

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТКА ДИСЦИПЛІНИ

Модулі	Модуль I. Реставрація, консервація і зберігання предметів декоративноприкладного та образотворчого мистецтва. Загальна методологія.				Модуль II. Основні наукової реставрації різних видів декоративного мистецтва			
Теми лекцій	Тема 1. Вступ. Збереження авторської ідеї як основний принцип реставрації творів декоративного мистецтва.	Тема 2. Організація поетапної роботи реставрації творів декоративного мистецтва.	Тема 3. Специфіка і особливості реставрації предметів декоративно-прикладного мистецтва. Основні методи і принципи реставрації та консервації.	Тема 4. Правила зберігання, обліку, упаковки творів декоративного мистецтва. Транспортування музейних цінностей.	Тема 5. Наукова реставрація творів декоративного мистецтва з металу.	Тема 6. Наукова реставрація творів ювелірного мистецтва.	Тема 7. Дослідження й реставрація музейного текстилю, тканин і гобеленів.	Тема 8. Дослідження й наукова реставрація творів кераміки.
	<i>(Відвідування – 1 бал)</i>	<i>(Відвідування – 1 бал)</i>	<i>(Відвідування – 1 бал)</i>	<i>(Відвідування – 1 бал)</i>	<i>(Відвідування – 1 бал)</i>	<i>(Відвідування – 1 бал)</i>	<i>(Відвідування – 1 бал)</i>	<i>(Відвідування – 1 бал)</i>
Теми семінарських занять	Тема 1. Вступ. Збереження авторської ідеї як основний принцип реставрації творів декоративного мистецтва.	Тема 2. Організація поетапної роботи реставрації творів декоративного мистецтва.			Тема 5. Наукова реставрація творів декоративного мистецтва з металу.	Тема 6. Наукова реставрація творів ювелірного мистецтва.	Тема 7. Дослідження й реставрація музейного текстилю, тканин і гобеленів.	Тема 8. Дослідження й наукова реставрація творів кераміки.
	<i>1+10 бал.</i>	<i>1+10 бал.</i>			<i>1+10 бал.</i>	<i>1+10 бал.</i>		<i>1+10 бал.</i>
Теми практичних занять			Тема 3. Специфіка і особливості реставрації предметів декоративно-прикладного мистецтва. Основні методи і принципи реставрації та консервації.	Тема 4. Правила зберігання, обліку, упаковки творів декоративного мистецтва. Транспортування музейних цінностей.	Тема 5. Наукова реставрація творів декоративного мистецтва з металу.	Тема 6. Наукова реставрація творів ювелірного мистецтва.		
			<i>4+40 балів</i>	<i>4+40 балів</i>	<i>3+30 балів</i>	<i>4+40 балів</i>		

Самостійна робота	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>	<i>5 балів</i>
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота <i>25 балів</i>				Модульна контрольна робота <i>25 балів</i>			
Бали за модуль	<i>159</i>				<i>159</i>			
Підсумковий рейтинговий бал	318 балів (коефіцієнт визначення успішності: $318 : 100 = 3,18$)							

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна:

1. Кротова Г. Ручне ткання гобеленів. Київ: Наірі. 2011. 64 с.
2. Калениченко Л. П. Реставрація настінного живопису: теорія, методика, техніка. Кн. 1 / Л. П. Калениченко, О. Ф. Плющ; автор.-сост. Е. Б. Огарков. Київ: Молодь. 2010. 319 с.
3. Кротова Г. Ручне ткання гобеленів. Київ: Наірі. 2011. 64 с.
4. Мінжулін О. Реставрація творів з металу. Підручник для студентів вищих художніх навчальних закладів. Київ: Спалах.1998. 232 с.
5. Основи реставраційних процесів. Передреставраційні дослідження: метод. поради до практ. занять / Л. С. Дзендзелюк, Л. М. Льода; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Укр. акад. друкарства, Каф. книжк. графіки та дизайну друк. продукції. Львів: УАД. 2012. 86 с.
6. Стасюк О. С., Мельник В. А. Твори мистецтва зі штучного каменю: матеріали, технології, основи реставрації: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки. 2017. 124 с.

Додаткова:

7. Босенко А. Реставрація часу / Сучасні проблеми дослідження, реставрації та збереження культурної спадщини: зб. наук. пр. / Ін-т проблем сучас. мистецтв АМУ. Київ: Вид. дім А+С/ 2005. Вип. 2. С. 28–46.
8. Орленко М. І. Методика дослідження і реставрації творів монументально-декоративного мистецтва в об'єктах реставрації [Текст] / М. І. Орленко // Легка промисловість. 2017. № 4. С. 46–51.
9. Скоромна А. Реставрація археологічної кераміки у навчальному процесі кафедри техніки та реставрації творів мистецтва НАОМА. Науковий вісник Національного музею історії України. Київ. 2019. Вип. 4. С. 739–741.
10. Чень Л. Я. Основи наукових досліджень у реставрації пам'яток архітектури. Львів: Львівська політехніка. 2014. 128 с.